

Bernard Łukańko

Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

ORCID: 0000-0002-3637-5395

Uchybienie przepisom o ochronie danych osobowych jako naruszenie dobra osobistego – analiza na przykładzie orzecznictwa Sądu Najwyższego

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza problemu wzajemnego stosunku przepisów o ochronie danych osobowych do regulacji dotyczących ochrony dóbr osobistych, w tym przede wszystkim, ale nie wyłącznie¹, dobra osobistego jakim jest prywatność². Ramy niniejszego tekstu nie pozwalają na analizę treści pojęcia prawa do prywatności³. Nie wydaje się być to zresztą potrzebne, gdyż pojęcie to było przedmiotem licznych opracowań doktry-

¹ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 r., I CSK 868/14, LEX nr 1677121 omówiony w dalszej części opracowania, w którym wymienia się takie dobra jak cześć, godność, dobre imię czy też przytoczone jest stanowisko sądu II instancji, który wskazuje, że „teoretycznie możliwe byłoby uznanie za dobro osobiste rzetelności w spłaceniu długów”.

² Por. Z. Mielnik, *Prawo do prywatności (zagadnienia wybrane)*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1996, nr 1, s. 38; szeroko na temat prywatności jako dobra osobistego K.W. Kubiński, *Ochrona życia prywatnego człowieka*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993, nr 1, s. 63 i nast. Można także wyróżnić stanowisko, które jako dobro osobiste określa nie „prywatność” a „prawo do prywatności” – por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CK 442/02, LEX nr 1125280. Wydaje się, iż brzmienie art. 23 kc przemawia za trafnością pierwszego z tych poglądów. Przyjęcie drugiego ze stanowisk w orzecznictwie wydaje się obecnie uzasadniać zamienne stosowanie obu pojęć. Takie rozwiązanie przyjęto w niniejszym opracowaniu.

³ Z perspektywy prawa konstytucyjnego jest to prawo o fundamentalnym znaczeniu, które pozostaje nienaruszalne nawet w czasie stanu wojennego i wyjątkowego – por. wyrok TK z dnia 20 czerwca 2005 r., K 4/04, OTK-A 2005, Nr 6, poz. 64; zob. także R. Piotrowski, *Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych jako wartości konstytucyjne*, [w:] A. Mednis (red.), *Prywatność a jawność – bilans 25-lecia i perspektywy na przyszłość*, Warszawa 2016, s. 19. W doktrynie spotkać można także głosy uznające efektywność ochrony prawa do samostanowienia informacyjnego za utopię – por. W. Veil, *Die Datenschutz-Grundverordnung: des Kaisers neue Kleider*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht” 2018, s. 687.

nalnych⁴ i bogatego orzecznictwa⁵. Celem artykułu jest natomiast przede wszystkim prezentacja i analiza poglądów Sądu Najwyższego w zakresie możliwości uznania naruszenia dobra osobistego przez działanie polegające na nieprawidłowym, w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych z 1997 r.⁶ (w okresie do dnia 24 maja 2018 r.) i ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych (w okresie od dnia 25 maja 2018 r.)⁷, przetwarzaniu danych osobowych. Warto bowiem zauważyć, że kwestia możliwości kwalifikacji naruszenia obowiązków wynikających z przetwarzania danych osobowych jako naruszenia dóbr osobistych i związanych z tym skutków w zakresie możliwości przyznania zadośćuczynienia pieniężnego ma istotne znaczenie praktyczne, czego wyrazem jest zarówno polskie⁸, jak i zagraniczne⁹ orzecznictwo sądowe.

⁴ Por. np. A. Kopff, *Koncepcja prawa do intymności i do prywatności życia osobistego (zagadnienia konstrukcyjne)*, „Studia Cywilistyczne” 1972, t. XX; M. Safjan, *Prawo do ochrony życia prywatnego*, [w:] L. Wiśniewski (red.), *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, Warszawa 1997; M. Pryciak, *Prawo do prywatności*, „Studia Erasmiana Wratislaviensia” 2010, nr 4; J. Braciak, *Prawo do prywatności*, Warszawa 2004; J. Wawrzyniak, *Prawo do prywatności. Zarys problematyki*, Warszawa 1994; B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, „KPP” 2000, z. 1; K.W. Kubiński, *Ochrona życia prywatnego człowieka*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993, nr 1; M. Lijowska, *Koncepcja ogólnego prawa osobistości w niemieckim i polskim prawie cywilnym*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, nr 4; A. Mednis, *Prywatność od epoki analogowej do cyfrowej – czy potrzebna jest redefinicja?*, [w:] A. Mednis (red.), *Prywatność a jawność – bilans 25-lecia i perspektywy na przyszłość*, Warszawa 2016; K. Motyka, *Prawo do prywatności*, „Zeszyty Naukowe Akademii Podlaskiej w Siedlcach, Administracja i Zarządzanie” 2010, t. 12, nr 85; P. Sut, *Czy sfera intymności jest dobrem chronionym w prawie polskim?*, „Palestra” 1995, nr 7–8; A. Szpunar, *O ochronie sfery życia prywatnego*, „Nowe Prawo” 1982, nr 3–4; M. Wild, *Ochrona prywatności w prawie cywilnym (koncepcja sfer a prawo podmiotowe)*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 4; I. Wrześniewska-Wal, L. Janiszewska, *Prywatność pacjenta jako dobro osobiste. Nowe wyzwania w świetle regulacji RODO*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 43, s. 362 i nast.

⁵ Tytułem przykładu można wskazać tu na tyczący prawa karnego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2016 r., IV KK 196/15, LEX nr 1976249, w którym wskazano: „Dostrzegalne są trudności w zdefiniowaniu pojęcia „prawo do prywatności”, jednak warto tu odwołać się do powoływanej w piśmiennictwie rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 42 z 1970 r., gdzie uznano, że «prawo do prywatności wyraża się przede wszystkim w prawie do prowadzenia własnego życia z minimum ingerencji. Obejmuje prywatne, rodzinne i domowe życie, fizyczną i psychiczną integralność, honor i reputację, prawo do tego, aby nie być przedstawianym w fałszywym świetle, do nieujawniania zarówno faktów obojętnych (...), jak i kłopotliwych, do zakazu publikacji bez zgody własnej wypowiedzi i wizerunku, ochronę przed ujawnianiem informacji przekazanych lub otrzymanych w warunkach poufności»”.

⁶ Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 922 ze zm.).

⁷ Dalej jako RODO.

⁸ Por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2018 r., I CSK 690/17, LEX nr 2591586; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2018 r., V ACa 651/17, LEX nr 2613625; wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5 czerwca 2019 r., VI ACa 13/18, LEX nr 2733427 i orzecznictwo cytowane w dalszej części opracowania.

⁹ Wyrok Federalnego Sądu Pracy (niem. Bundesarbeitsgericht) z dnia 19 lutego 2015 r., 8 AZR 1007/13; wyrok Wyższego Sądu Krajowego w Düsseldorfie (niem. Oberlandesgericht Düsseldorf) z dnia 21 sierpnia 2015 r., I 16 U 152/14, postanowienie Sądu Krajowego w Gerze (niem. Landgericht Gera) z dnia 6 stycznia 2010 r., 3 O 1/10.

Już w orzecznictwie sądowym z lat 70-tych XX wieku, kiedy w Polsce brak było regulacji dotyczących ochrony danych osobowych (pierwsze ustawy, np. niemiecka federalna ustawa o ochronie danych osobowych pochodzą z lat 70-tych XX wieku¹⁰), polskie sądy analizowały takie kwestie, jak ujawnienie informacji o stanie zdrowia (wezwanie chorego do poradni dermatologicznej jako podejrzanego o chorobę weneryczną¹¹), czy też wpisanie do książki zdrowia pacjenta informacji o rozpoznaniu konkretnej choroby psychicznej w sytuacji, gdy diagnoza nie potwierdziła się¹². W nowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy przyjął natomiast, że „pracodawca nie narusza dóbr osobistych pracownika (art. 23 k.c., art. 47 i art. 51 ust. 1 i 2 Konstytucji), zobowiązując go zgodnie z postanowieniami regulaminu przyznawania zapomóg z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do złożenia zaświadczenia o zarobkach uzyskiwanych u drugiego pracodawcy“¹³.

Praktyczne znaczenie problemu

Przed dokonaniem analizy prawnej omawianego problemu, celowe wydaje się przedstawienie krótkiego stanu faktycznego, który stał się kanwą dla przedstawionych w dalszej części opracowania, obszernych rozważań Sądu Najwyższego i który w wyraźny sposób obrazuje istotę problemu badawczego. Powód zawarł z bankiem x – pozwanym w omawianej sprawie – umowę kredytu konsumpcyjnego odnawialnego. Umowa ta uprawniała pozwanego do przekazania instytucjom kredytowym informacji o powstałych na jej podstawie zobowiązaniach, za pośrednictwem Biura Informacji Kredytowej – BIK SA. Powód wypowiedział umowę i uregulował dług. Pozwany nie przekazał jednak do BIK-u informacji o wygaśnięciu zobowiązania, co spowodowało, że powód nadal figurował tam jako dłużnik pozwanego. Skutkiem tego było, że powodowi odmówiono udzielenia kredytu w innym banku, uniemożliwiając zakup sprzętu komputerowego. Po ustaleniu przyczyny tych kłopotów powód wskazał pozwanemu na powstałe zaniedbanie. Pozwany przekazał stosowną informację do BIK-u, skutkiem czego usunięto informację

¹⁰ Niem. Bundesdatenschutzgesetz vom 27. Januar 1977 in der Fassung der Bekanntmachung vom 1. Februar 1977 (BGBl. I Nr. 7 S. 201). Ustawa ta weszła w życie 1 stycznia 1978 r.; por. na temat historii powstania ustawy A. Ziekow, *Datenschutz und evangelisches Kirchenrecht*, Tübingen 1993, s. 7 i nast. Pierwsza ustawa na poziomie kraju związkowego uchwalona została w Hesji, por. J. Kühling, M. Klar, F. Sackmann, *Datenschutzrecht*, Heidelberg 2018, s. 54 i nast.; P. Reimer, *Das neue europäische Datenschutzrecht*, „Bonner Rechtsjournal” 2018, nr 1, s. 6.

¹¹ Wyrok Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, sygn. I C 8/79.

¹² Wyrok SN z dnia 29 sierpnia 1980 r., I CR 233/80, niepubl. Sąd Najwyższy przyjął, że brak tu naruszenia dobra osobistego.

¹³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/01, OSNP z 2004 r., nr 6, poz. 99.

o zadłużeniu powoda. Po nieudanym postępowaniu przed Arbitrem Bankowym powód wystąpił m.in. z roszczeniem o zadośćuczynienie opartym na art. 24 i 448 k.c.

Stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie do kwestii stosunku przepisów o ochronie danych osobowych do przepisów o ochronie dóbr osobistych

Przed prezentacją rozstrzygnięcia, które zaproponował na gruncie przedstawionego stanu faktycznego Sąd Najwyższy, warto zastanowić się nad istotą problemu wzajemnego stosunku przepisów o ochronie danych osobowych i cywilnoprawnych regulacji odnoszących się do ochrony dóbr osobistych. Zagadnienie to jest szczególnie interesujące, zwłaszcza z perspektywy fundamentalnej zmiany normatywnej, która nastąpiła 25 maja 2018 roku, kiedy zaczęło być stosowane rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹⁴. Data ta oznacza początek nowej ery w zakresie ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej¹⁵. Wymaga rozważenia, czy będzie miała ona wpływ na aktualność dotychczasowych poglądów w przedmiocie stosunku przepisów o ochronie danych osobowych do przepisów o ochronie dóbr osobistych.

Przed wszystkim należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego¹⁶ przyjmuje się, że prawo do dysponowania swoimi danymi osobowymi¹⁷, będące emanacją tzw. autonomii informacyjnej jednostki, stanowi element dobra osobistego jakim jest prywatność. Argumentacja Sądu Najwyższego odwołuje się przy tym do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Trybu-

¹⁴ Dz.U. UE Nr L 119, z 4.5.2016, s. 1–88.

¹⁵ C. Herfurth, S. Schindler, B. Wagner, *Die europäische Datenschutz-Grund-Verordnung – Der Anbruch einer neuen Ära*, „Bonner Rechtsjournal” 2018, nr 1, s. 16 i nast. Mimo że ogólne rozporządzenie uważane jest za krok ewolucyjny, a nie rewolucyjny w stosunku do rozwiązań dyrektywy 95/46/WE – J. Kühling, M. Klar, F. Sackmann, *Datenschutzrecht*, Heidelberg 2018, s. 85. W piśmiennictwie wyraźnie akcentuje się korzyści z ujednolicenia poziomu ochrony płynące dla przedsiębiorstw – por. T. Wybitul, *EU-Datenschutz-Grundverordnung im Unternehmen*, Frankfurt am Main 2016, s. 4.

¹⁶ Warto zauważyć, iż przeważająca ilość niezwykle ważnych problemów z zakresu przetwarzania danych osobowych rozstrzygana jest przez sądy administracyjne. Tytułem przykładu można wskazać tu na wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2017 r., VII SA/Wa 1069/16, LEX nr 2288475, w którym sąd opowiedział się przeciwko dopuszczalności ustanowienia obowiązku podawania w parkometrze numeru rejestracyjnego pojazdu.

¹⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2014 r., I CSK 532/13, OSNC z 2015 r., nr 5, poz. 61.

nał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 kwietnia 2002 r., K 41/02¹⁸, wyjaśnił, że ochrona życia prywatnego, gwarantowana w art. 41 Konstytucji, obejmuje także autonomię informacyjną (art. 51 Konstytucji), oznaczającą prawo do samodzielnego decydowania o ujawnieniu innym informacji dotyczących swojej osoby, a także prawo do sprawowania kontroli nad takimi informacjami, jeśli znajdują się w posiadaniu innych podmiotów. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że autonomia informacyjna, której wyodrębnienie normatywne z całości ochrony prywatności przewiduje art. 51 Konstytucji, jest uzasadniona częstotliwością, uporczywością i typowością wkraczania w prywatność przez władzę publiczną. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że normatywne wyodrębnienie w art. 51 ust. 2 Konstytucji odrębnego zakazu uproszcilo przedmiot dowodu, że takie wkroczenie nastąpiło.

Zagadnienie stosunku prawa ochrony danych osobowych do ochrony dóbr osobistych stało się przedmiotem kilku orzeczeń Sądu Najwyższego. Ich prezentację rozpocząć trzeba od wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CK 442/02¹⁹, w którym wskazano, że relacja pomiędzy powszechną ochroną dóbr osobistych a ochroną danych osobowych nie jest oczywista. Sąd Najwyższy podkreślił, że trafne są w jego ocenie poglądy doktryny wskazujące, że ustawa o ochronie danych osobowych nie zawiera żadnych odniesień ani do powszechnych dóbr osobistych w ogólności, ani np. do prawa do prywatności, jak również na to, że także Konstytucja nie łączy ochrony danych osobowych z prawem do prywatności, poświęcając tym kwestiom odrębne przepisy (art. 47 i 51)²⁰. W ciągu dalszych rozważań Sąd Najwyższy

¹⁸ OTK-A Zb.Urz. 2002, nr 6, poz. 83.

¹⁹ LEX nr 1125280.

²⁰ Teza o rozdzielnosci ochrony prawa do prywatności i prawa do ochrony danych osobowych jest kontrowersyjna (por. na ten temat odmienne stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone m.in. w wyroku z dnia 12 listopada 2002 r., SK 40/01: „Prawo do ochrony danych osobowych stanowi niewątpliwie szczególny instrument ochrony tych interesów podmiotu, które są związane z ochroną życia prywatnego. Prawo to jest więc wyspecjalizowanym środkiem ochrony tych samych wartości, które chronione są za pośrednictwem art. 47 Konstytucji”. Wydaje się, także w świetle badań prawnoporównawczych, iż ochrona danych osobowych to element prawa do prywatności – por. w odniesieniu do prawa niemieckiego, S. Schiedermaier, *Das Recht auf Privatheit in der deutschen und der internationalen Rechtsordnung*, [w:] *Das Recht auf Privatheit in der deutschen und der internationalen Rechtsordnung*, Berlin 2017, s. 45. T. Placzek, *Allgemeines Persönlichkeitsrecht und privatrechtlicher Informations- und Datenschutz. Eine schutzgutbezogene Untersuchung des Rechts auf informationelle Selbstbestimmung*, Hamburg 2006, s. 41 i nast. Podobny pogląd wyrażany jest także w doktrynie polskiej, por. np. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2011, s. 168. W piśmiennictwie wyrażane jest także stanowisko, że w zakresie prywatności wchodzi jedynie dane wrażliwe, zwane też sensytywnymi (W. Kacprzyk, *Prawo do prywatności w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, Lublin 2008, s. 111 wraz z dalszym cyt. tam piśmiennictwem), na gruncie RODO stanowiące szczególną kategorię danych osobowych. Ochronę danych osobowych za część prawa do prywatności uznają także kościelne regulacje w zakresie ochrony danych osobowych – por. np. § 1 niemieckiej ustawy o kościelnej ochronie danych obowiązującej w Kościele katolickim (niem. Gesetz über den Kirchlichen Datenschutz (KDG) – A. Golland, O. Koglin (red.), *Kirchliches Datenschutzrecht*, Berlin 2018, s. 165 i nast. Por. także uwagi w przypisie 44.

podkreślił, że trafny w jego ocenie jest pogląd, zgodnie z którym „reżim ochrony prawa do prywatności mieszczącego się w ramach powszechnych dóbr osobistych (oparty na przepisach Konstytucji i przepisach prawa cywilnego) i reżim ochrony danych osobowych (oparty na przepisach Konstytucji oraz ustawy o ochronie danych osobowych), są wobec siebie niezależne”. Sąd Najwyższy wskazał, iż „Niewątpliwie dochodzi przy tym do wzajemnych relacji i oddziaływania tych reżimów, bowiem w określonych sytuacjach faktycznych przetworzenie danych osobowych może spowodować naruszenie dobra osobistego w postaci prawa do prywatności, bądź ochrona prawa do prywatności będzie wymagała sprzeciwienia się wykorzystaniu danych osobowych. Jednocześnie pozostaje otwarta taka możliwość, że przetworzenie danych (nawet dokonane poza granicami ustawowego upoważnienia) nie będzie stanowiło naruszenia dóbr osobistych w rozumieniu art. 23 i 24 k.c.”. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na brak zawarcia w przepisach o ochronie danych osobowych regulacji dotyczącej odpowiedzialności cywilnoprawnej. W ocenie Sądu Najwyższego: „Jeżeli w konkretnych okolicznościach, przetworzenie danych osobowych stanowi naruszenie prawa do prywatności, zainteresowany będzie oczywiście mógł dochodzić ochrony na podstawie art. 23 i 24 k.c., ale konieczne okaże się wówczas wykazanie naruszenia dobra osobistego w sposób odpowiadający rozumieniu kodeksowemu. Oznacza to, że w pierwszej kolejności powód będzie musiał wykazać, że przetworzenie danych osobowych stanowiło w danych okolicznościach naruszenie jednego z powszechnych dóbr osobistych – prawa do prywatności“.

Kolejną istotną wypowiedzią w badanym zakresie był wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2008 r., I CSK 358/07²¹, w którym przyjęto, że „Naruszenie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (...) przez udzielenie nierzetelnych informacji o gromadzonych i przechowywanych danych osobowych może uzasadniać ochronę przewidzianą w art. 23 i 24 k.c., jeżeli doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych“. Pogląd, że jeżeli przetworzenie danych osobowych naruszy prawo do prywatności, zainteresowany może dochodzić roszczeń z art. 23 i 24 k.c., potwierdzono także w kolejnych judykatach²², np. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2014 r., I CSK 532/13²³, wyroku Sądu Najwyższego z 22 marca 2017 r., III CSK 94/16²⁴ i wyroku Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2017 r., I CSK 597/16²⁵.

Należy w tym miejscu powrócić do przedstawionego na początku stanu faktycznego i wskazać na rozwiązanie zaproponowane w tej sprawie przez

²¹ OSNC z 2009 r. Nr 4, poz. 63.

²² Szczególnie zagadnienia związanego z odpowiedzialnością za prowadzenie wyszukiwarki internetowej dotyczy natomiast wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2018 r., I CSK 690/17, LEX nr 2591586.

²³ OSNC z 2015 r. nr 5, poz. 6.

²⁴ LEX nr 2311294.

²⁵ LEX nr 2333043.

Sąd Najwyższy. Wskazuje ono bowiem na trafny tok rozumowania gwarantujący poszkodowanemu najszerszy możliwy zakres ochrony. W wyroku z 11 lutego 2015 r., I CSK 868/14²⁶ Sąd Najwyższy wskazał, że „Naruszenie przez pozwanego obowiązków wynikających z przepisów ustawy o ochronie danych osobowych spowodowało, że niezaktualizowane dane przez kilkumiesięczny okres prezentowały powoda w kontaktach z bankami, jako osobę niebędącą gwarancją rzetelnego wywiązywania się ze zobowiązań kredytowych, co przelożyło się na odmowę udzielania mu kredytu przez banki”. W ocenie Sądu Najwyższego ograniczenie dostępu do usług kredytowych „w wyniku wytworzenia obrazu powoda, jako niewiarygodnego klienta, naruszało jego godność, narażając go na traktowanie przez banki, jako osoby o wątpliwej wiarygodności i niezrozumiałe dla niego odmowy udzielenia kredytu”. Sąd Najwyższy podkreślił, iż „Jeżeli w wyniku nienależytej dbałości o interesy osoby, której dane osobowe są gromadzone i przetwarzane nastąpiło wkroczenie w sferę wartości o charakterze niemajątkowym, wiążących się z osobowością człowieka, uznanych powszechnie w społeczeństwie, to poza środkami administracyjnymi przewidzianymi w ustawie o ochronie danych osobowych pokrzywdzony może sięgnąć również po możliwości obrony przewidziane w art. 24 k.c. Walory jednostki jako potencjalnego kredytobiorcy wywołują wprawdzie skutki na płaszczyźnie majątkowej, ale skutki te są wynikiem oceny cech i właściwości podmiotowych należących do sfery osobowości człowieka, takich jak jego rzetelność i odpowiedzialność, budująca obraz wiarygodności jako kontrahenta. Zaniedbanie pozwanego, które doprowadziło do przedstawienia powoda w złym świetle, jako osoby o wątpliwej rzetelności, naruszyło jego godność i naraziło na przykrości i nieuzasadnione rozczarowania. Taki stan rzeczy uprawniał powoda do skorzystania ze środków przewidzianych w art. 24 § 1 k.c.”²⁷.

²⁶ LEX nr 1677121.

²⁷ Stanowisko zajęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego aprobuja także sądy apelacyjne. W wyroku SA w Warszawie z 29 marca 2018 r., I ACa 2267/15, LEX nr 2466241, wskazano: „Jeżeli w okresie kilku miesięcy w BIK ujawnione były nieaktualne dane, które mogły podważać wiarygodność powoda jako uczciwego klienta banków, to mogły być one odbierane w sposób wskazujący na nieposzanowanie dóbr osobistych powoda, jak godność, dobre imię i prawo do poszanowania danych o charakterze prywatnych, stanowiących dane osobowe powoda. (...) Jako sposób reakcji na naruszenie tego rodzaju przyjęto oświadczenie o ubolewaniu za naruszenie dóbr osobistych podpisane przez uprawnionych reprezentantów zarządu”. Podobne stanowisko Sąd Apelacyjny w Warszawie wyraził także w wyroku z dnia 12 grudnia 2018 r., V ACa 651/17, LEX nr 2613625. Odmienne stanowisko zajął natomiast Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 5 czerwca 2019 r., VI ACa 13/18, LEX nr 2733427, w odniesieniu do błędnego wpisu do Bankowego Rejestru ZBP, który nastąpił w okresie poprzedzającym rozpoczęcie stosowania RODO. Sąd ten wskazał: „Sąd okręgowy w swoich wywodach powołał się na dwa orzeczenia Sądu Najwyższego – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2008 r. sygn. akt I CSK 358/07 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt I CSK 868/14. Należy podzielić zasadnicze tezy obu orzeczeń, zgodnie z którymi naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych może uzasadniać również ochronę przewidzianą w art. 23 i 24 k.c., o ile doprowadziło do naruszenia dóbr

Zasady odpowiedzialności cywilnoprawnej za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych w okresie obowiązywania dyrektywy 95/46/WE

Istotnym aspektem, na który należy zwrócić uwagę, jest kwestia ukształtowania odpowiedzialności cywilnoprawnej za naruszenie regulacji dotyczących ochrony danych osobowych wynikającej bezpośrednio z przepisów o ochronie danych osobowych, czyli dyrektywy 95/46/WE implementowanej do prawa krajowego. Kwestia ta ma bowiem, jak się wydaje, istotny wpływ na rozwój przedstawionego powyżej orzecznictwa Sądu Najwyższego. Art. 23 obowiązującej do dnia 24 maja 2018 r. dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych²⁸ zawierał następującą regulację dotyczącą odpowiedzialności cywilnoprawnej:

„1. Państwa Członkowskie zapewniają, że każdej osobie, która poniosła szkodę wskutek niezgodnej z prawem operacji przetwarzania danych lub innej czynności niezgodnej z przepisami krajowymi przyjętymi zgodnie z niniejszą dyrektywą, przysługuje od administratora danych odszkodowanie za poniesioną szkodę.

osobistych. Istotne wątpliwości wywołują natomiast zawarte w tych orzeczeniach wywoływanie naruszenia godności osobistej jednostki poprzez ograniczenie jednostce dostępu do usług kredytowych (wyrok w sprawie I CSK 868/14) oraz poprzez narażenie jednostki na bezwzględne ubieganie się o kredyt powodujące utratę poczucia bezpieczeństwa (wyrok w sprawie I CSK 358/07). Zaprezentowane w tych orzeczeniach pojęcie godności osobistej w ocenie sądu apelacyjnego jest nazbyt szerokie, niezasadnie łącząc atrybuty godności jednostki w postaci jej podmiotowości i wynikającej stąd wolności (autonomii) z ograniczeniem lub nawet czasowym wyłączeniem możliwości wstąpienia w relacje kredytowe z uwagi na nieprawidłowe informacje zawarte w rejestrach bankowych. Wskazane w tych orzeczeniach stany (ograniczenie dostępu do usług kredytowych, czy narażenie na bezwzględne ubieganie się o kredyt i związana z tym utrata poczucia bezpieczeństwa) stanowią skutki naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych, nie powinny być natomiast utożsamiane z naruszeniem samego dobra osobistego w postaci godności osobistej”. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny odwołał się także do art. 82 RODO, jako argumentu „za potrzebą wyraźnego rozdzielenia sfery ochrony dóbr osobistych od sfery ochrony danych osobowych”. Wydaje się, że nie można podzielić stanowiska, jakoby stres i uznanie klienta za osobę niewiarygodną finansowo nie naruszały godności człowieka. Utrata wiarygodności kredytowej skutkująca uznaniem danej osoby za podmiot o wątpliwej wiarygodności narusza godność człowieka w jej zobiektywizowanym ujęciu. Trzeba podkreślić, iż takie restrykcyjne stanowisko sądu II instancji zostało wyraźnie zakwestionowane przez Sąd Najwyższy w cytowanym powyżej wyroku z 11 lutego 2015 r., I CSK 869/14. Wydaje się, że Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 czerwca 2019 r., VI ACa 13/18 ponownie przedstawia ten sam, wyraźnie odrzucony przez Sąd Najwyższy sposób rozumowania. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, LEX nr 5282: „W zasadzie pozbawienie człowieka uprawnień mu przysługujących godzi w jego godność. Nie każde jednak pozbawienie człowieka uprawnień jest ujmowaniem jego godności [...] Zależy to bowiem od tego, czy w powszechnym odczuciu stanowi ono naruszenie godności człowieka, czy też opinia publiczna nie wiąże z nim takich konsekwencji”.

²⁸ OJ L 281, 23.11.1995, p. 31–50.

2. Administrator danych może zastać zwolniony od tej odpowiedzialności w całości lub w części, jeżeli udowodni, że nie jest odpowiedzialny za zdarzenie, które spowodowało szkodę.”

Polski ustawodawca nie dokonał implementacji tego przepisu w ustawie o ochronie danych osobowych, lecz przyjął, że obowiązują tu przepisy ogólne, czyli regulacje kodeksu cywilnego o deliktach. W piśmiennictwie wskazano, że był to nieprawidłowy sposób implementacji²⁹, gdyż podstawą odpowiedzialności deliktowej w prawie polskim jest wina, a dyrektywa zakładała odpowiedzialność bez tej przesłanki³⁰. Następstwem wadliwej implementacji dyrektywy było poszukiwanie ochrony w ramach instytucji dóbr osobistych i takie rozwiązanie przyjęto w dominującej linii orzeczniczej sądów polskich na gruncie stanu prawnego, poprzedzającego rozpoczęcie stosowania RODO. Podobne rozwiązanie przyjęto także w orzecznictwie niemieckim³¹ i zaaprobowano w niemieckim piśmiennictwie prawniczym³².

Odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych wynikających z wadliwego przetwarzania danych osobowych w odniesieniu do stanów faktycznych, które nastąpiły po rozpoczęciu stosowania RODO

Odmienne, szersze niż na gruncie dyrektywy 95/46/WE, rozwiązanie zawiera natomiast art. 82 ust. 1 RODO³³, który stanowi, że „Każda osoba, która poniosła szkodę majątkową lub niemajątkową w wyniku naruszenia niniejszego rozporządzenia, ma prawo uzyskać od administratora lub podmiotu przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę”. W piśmiennictwie spornym jest, czy chodzi tu odpowiedzialność na zasadzie domniemanej winy³⁴, czy też niezależną od winy³⁵. Pojęcie szkody wykładane powinno być

²⁹ Podobna krytyka tyczyła także implementacji dyrektywy w Niemczech i Wielkiej Brytanii – por. I. Kautz, *Schadensersatz im europäischen Datenschutzrecht: Die Umsetzung von Art. 23 der EG-Datenschutzrichtlinie in Großbritannien und Deutschland*, Frankfurt am Main 2006.

³⁰ A. Błaszyńska, [w:] B. Fischer, M. Sakowska-Baryła (red.), *Realizacja praw osób, których dane dotyczą, na podstawie RODO*, Wrocław 2017, s. 410.

³¹ Wyrok Federalnego Sądu Pracy z dnia 20 czerwca 2013 r., 2 AZR 546/12, „Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht” 2014, s. 143; postanowienie Sądu Krajowego w Gerze z 6 stycznia 2010 r., 3 O 1/10.

³² G. Rüpke, K. v. Lewinski, J. Eckhardt, *Datenschutzrecht. Grundlagen und europarechtliche Neugestaltung*, München 2018, s. 344.

³³ Na temat stosunku art. 79 RODO do art. 24 k.c. por. M. Kawecki, *Prawo ochrony danych osobowych jako nowa dziedzina prawa*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 5, s. 4 i nast.

³⁴ Por. M. Bergt, [w:] J. Kühling, B. Buchner (red.), *Datenschutz-Grundverordnung. Kommentar*, München 2017, art. 82, nb. 12.

³⁵ E.M. Frenzel, [w:] B. Paal, D.A. Pauly (red.), *Datenschutz-Grundverordnung*, München 2017, art. 82, nb. 6; M. Eßer, [w:] Auernhammer, *DSGVO BDSG Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz und Nebengesetze. Kommentar*, M. Eßer, Ph. Kramer, K. v. Lewinski (red.), Köln 2017, art. 82, nb. 1.

możliwie szeroko³⁶, obejmować winno także szkodę niemajątkową³⁷. Nie będzie natomiast miejsca, na co wskazuje się w literaturze, na stosowanie art. 448 k.c. i zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny. Podkreśla się, że art. 82 RODO zawiera regulację „samodzielną”³⁸, „całkowitą i wyczerpującą”³⁹, mającą zastosowanie wówczas „gdy szkoda jest wynikiem naruszenia przepisów rozporządzenia” i dalszych regulacji, o których mowa w motywie 146 preambuły do RODO⁴⁰. „Należy traktować ją w polskim porządku prawnym jako regulację *lex specialis*, wyłączającą stosowanie zasad ogólnych k.c. na podstawie reguły *lex specialis derogat legi generali*”⁴¹. Podkreśla się, że od 25 maja 2018 r. nie można już stosować w przypadku naruszenia regulacji o ochronie danych osobowych przepisów kodeksu cywilnego w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej⁴². Trzeba jednak podkreślić, że odpowiedzialność cywilnoprawna z tytułu naruszenia regulacji RODO i odpowiedzialność z tytułu naruszenia dobra osobistego wskutek nieprawidłowego przetwarzania danych osobowych nie są tożsame. Inny może być np. zobowiązany do naprawienia szkody⁴³. Trafnie wskazywano w orzecznictwie niemieckim, na gruncie dyrektywy 95/46/WE, iż roszczenia z tytułu naruszenia ogólnego dobra osobistego mogą występować tam, gdzie brak jest kompleksowej regulacji dotyczącej odpowiedzialności cywilnoprawnej w przepisach o ochronie danych osobowych⁴⁴.

Niewątpliwie zatem roszczenia z zakresu ochrony dóbr osobistych znajdą zastosowanie przy przetwarzaniu danych osobowych poza zakresem zastosowania RODO określonym w art. 2 ust. 2 lit a) i c) ogólnego rozporządze-

³⁶ Z uwzględnieniem orzecznictwa TSUE – por. pkt 146 preambuły do RODO. Sankcja cywilnoprawna powinna mieć zatem charakter odstraszcający, ale zarazem proporcjonalny – por. wyrok TSUE z dnia 17 grudnia 2015 r., C-407/14, María Auxiliadora Arjona Camacho przeciwko Seguridad España SA.

³⁷ E.M. Frenzel, *ibidem*, art. 82, nb. 6.

³⁸ N. Zawadzka, [w:] E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 82, uwaga 2.

³⁹ A. Błaszczńska, *op. cit.*, s. 405.

⁴⁰ P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 82, nb. 5; F. Boehm, [w:] *Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG. Kommentar*, S. Simitis, G. Hornung, I. Spiecker genannt Döhmman (red.), Baden-Baden 2019, art. 82, nb. 1.

⁴¹ A. Błaszczńska, *op. cit.*, s. 405.

⁴² Można natomiast np. przepisy krajowe o przyczynieniu się, nawet, gdy uznaje się roszczenie z art. 82 RODO za niezależne od winy – tak na gruncie § 254 BGB E.M. Frenzel, *op. cit.*, art. 82, nb. 19.

⁴³ Por. M. Bergt, [w:] J. Kühling, B. Buchner (red.), *Datenschutz-Grundverordnung. Kommentar*, München 2017, art. 82, nb. 16.

⁴⁴ Wyrok BGH z dnia 7 lipca 1983 r., III ZR 159/82, „Neue Juristische Wochenschrift” 1984, s. 436, por. także wyrok BGH z dnia 22 maja 1984 r., VI ZR 105/82; odmiennie, w kategoriach federalnej ustawy o ochronie danych osobowych z 1977 r. jako *lex specialis* wobec przepisów o ochronie ogólnego dobra osobistego BGH w wyroku z dnia 19 maja 1981 r., VI ZR 273/79, BGHZ 80, s. 311 i nast. Por. także M. Baston-Vogt, *Der sachliche Schutzbereich des allgemeinen Persönlichkeitsrechts*, Tübingen 1977, s. 341 i nast.

nia. Tyczyć to będzie np. przetwarzania danych przez osobę fizyczną w ramach czynności o czysto osobistym lub domowym charakterze⁴⁵, czy też przetwarzania danych osoby prawnej (motyw 14 preambuły⁴⁶). Tam, gdzie prawodawca (unijny) uregulował roszczenie jednostki identyczne pod względem przesłanek i skutków⁴⁷, co wymaga zbadania w okolicznościach konkretnej sprawy⁴⁸, na stosowanie krajowych przepisów o ochronie dóbr osobistych nie będzie już miejsca⁴⁹. Nie wydaje się natomiast trafny, wyrażony w piśmiennictwie pogląd, tworzący z roszczenia z art. 82 RODO (w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę niemajątkową) swoistą hybrydę z regulacją art. 24 § 1 zd. 1–2 k.c.⁵⁰ W doktrynie, na gruncie art. 82

⁴⁵ Por. wyrok TSUE z dnia 11 grudnia 2014 r., C-212/13.

⁴⁶ Por. wyrok Trybunału Federalnego (niem. Bundesgerichtshof) „Neue Juristische Wochenschrift” 1994, s. 1281.

⁴⁷ Na temat przedmiotu ochrony regulacji dotyczących ochrony danych osobowych wynikających z konstrukcji tzw. ogólnego dobra osobistego (niem. allgemeines Persönlichkeitsrecht), ale się z nią nie pokrywających – P. Schantz, [w:] P. Schantz, H.A. Wolff, *Das neue Datenschutzrecht. Datenschutz – Grundverordnung und Bundesdatenschutzgesetz in der Praxis*, München 2017, s. 36 i nast. Różnica ta tłumaczy szeroki katalog instrumentów administracyjnoprawnych w RODO. W wyroku z dnia 13 grudnia 2018 r., I CSK 690/17, LEX nr 2591586, Sąd Najwyższy, na gruncie stanu prawnego poprzedzającego stosowanie RODO wskazał: „Dane osobowe nie są tożsame z dobrami osobistymi, chociaż pewne ich rodzaje mogą złożyć się na elementy tożsamości i prywatności. Zostały one objęte ochroną prawną dedykowaną im bezpośrednio, jako danym osobowym, a jej specyficzny mechanizm ustalony – w nawiązaniu do dyrektywy 95/46/WE – w ustawie o ochronie danych osobowych działa obok ochrony udzielanej dobrom osobistym. Ze względu na związek danych osobowych z niektórymi dobrami osobistymi, nie można wykluczyć, że cele realizowane przez stosowanie przepisów o ochronie dóbr osobistych mogą w pewnych sytuacjach zapewnić uzyskanie ochrony także danych osobowych, i odwrotnie. Nie zmienia to jednak faktu, że zabiegający o udzielenie ochrony dobrom osobistym, nawet jeśli jej przesłanki miałyby pozostawać w związku z korzystaniem z danych osobowych, musi wykazać występowanie okoliczności warunkujących zastosowanie na jego korzyść środków przewidzianych przez art. 23, 24 i 448 k.c., zaś osoba domagająca się ochrony danych osobowych powinna to czynić w trybie i na zasadach ustalonych w ustawie o ochronie danych osobowych”.

⁴⁸ K.-L. Ruppel, *Persönlichkeitsrechte an Daten? Deliktischer Datenschutz nach § 823 Abs. 1 BGB zwischen informationeller Selbstbestimmung Rechtsgüterschutz und Eingriffstypisierung*, Würzburg 2001, s. 96, <https://core.ac.uk/download/pdf/35078309.pdf> (data dostępu: 30.12.2019). Por. także T. Kosmides, *Zivilrechtliche Haftung für Datenschutzverstöße*, München 2010, s. 278 i nast. Por. także wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 lipca 2019 r., III Ca 396/19, LEX nr 2741956.

⁴⁹ Tak, jak się wydaje, J.P. Albrecht/F. Jotzo, *Das neue Datenschutzrecht der EU*, Baden-Baden 2017, s. 127.

⁵⁰ Takie rozwiązanie proponuje, jak się wydaje, M. Gumularz, *Wpływ regulacji odpowiedzialności odszkodowawczej w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych na systemy prawa prywatnego państw członkowskich*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 5, s. 34. Autor ten zarazem trafnie podkreśla w przypisie 20, że nie każde naruszenie RODO stanowi naruszenie prawa do prywatności. Krytycznie na temat uznania roszczeń określonych w art. 79 ust. 1 i art. 82 ust. 1 RODO za roszczenia z zakresu ochrony dóbr osobistych wypowiedziała się Naczelna Rada Adwokacka w opinii z dnia 26 września 2017 r. do projektu ustawy o ochronie danych osobowych i projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o ochronie danych osobowych przygotowanej przez P. Litwińskiego: http://www.adwokatura.pl/admin/wgrane_pliki/file-20170910-opinia-ws-ochrony-danych-mec-litwinski-mcyf-147-u-10-17-20817.pdf.

RODO, trafnie unika się nawiązywania do pojęcia „ochrony dóbr osobistych”, a posługuje się pojęciem „naruszenia dóbr niemajątkowych”⁵¹. Mimo tych uwag wskazać trzeba, że podobnie jak miało to miejsce na gruncie przepisów poprzednio obowiązujących, art. 82 RODO nie wyklucza zbiegu roszczeń wynikających z tego samego zdarzenia⁵². Tym samym, co do zasady, aktualne pozostaje dotychczasowe stanowisko Sądu Najwyższego uznające, że niezgodne z przepisami przetwarzanie danych osobowych może w konkretnym przypadku prowadzić do naruszenia dóbr osobistych⁵³ i stosowania art. 23 i nast. k.c. Gdy naruszone zostanie jedno z dóbr osobistych, uprawnionemu przysługiwać będzie, po spełnieniu przesłanek prawa krajowego, roszczenie o zaniechanie działania, o usunięcie i złożenie oświadczenia określonej treści, a także prawo do żądania zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny⁵⁴. Odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych nie jest wykluczona także w odniesieniu do kościelnych modeli ochrony danych osobowych opartych na art. 91 RODO⁵⁵, a także w odniesieniu do przetwarzania danych w sytuacji wskazanej w art. 85 ust. 2 RODO (przetwarzanie do celów dziennikarskich lub do celów wypowiedzi akademickiej, artystycznej lub literackiej)⁵⁶.

Podsumowanie

W podsumowaniu przedstawionych rozważań należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego, odnoszącym się do obowiązującego do 24 maja 2018 r. stanu prawnego⁵⁷, a w ślad za nim, w orzecznictwie sądów powszechnych, przyjęto, że w sytuacji, gdy w okolicznościach konkretnej sprawy zdarzenie polegające na przetwarzaniu danych osobowych dokona-

⁵¹ P. Litwiński, P. Barta, M. Kawecki, *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 82, nb. 1.

⁵² Por. pkt 146 zd. 4 preambuły do RODO. Zob. także M. Bergt, [w:] J. Kühling, B. Buchner (red.), *Datenschutz-Grundverordnung. Kommentar*, München 2017, art. 82, nb. 67.

⁵³ Tak, jak się wydaje, w odniesieniu do prawa niemieckiego M. Eßer, [w:] M. Eßer, Ph. Kramer, K. v. Lewinski (red.), *Auernhammer, DSGVO BDSG Kommentar*, Köln 2017, art. 82, nb. 2 i 15 z powołaniem na pkt 146 zd. 2 preambuły; podobnie G. Rüpke, K. v. Lewinski, J. Eckhardt, *Datenschutzrecht. Grundlagen und europarechtliche Neugestaltung*, München 2018, s. 343; P. Schantz, [w:] P. Schantz, H.A. Wolff, *Das neue Datenschutzrecht. Datenschutz – Grundverordnung und Bundesdatenschutzgesetz in der Praxis*, München 2017, s. 378.

⁵⁴ Wydaje się jednak, iż w praktyce skorzystanie z rozwiązań art. 16 i nast. RODO będzie znacznie prostsze, bowiem nie wymaga wykazywania naruszenia dóbr osobistych.

⁵⁵ Por. na temat art. 91 RODO i art. 23 i 24 k.c.; B. Łukańko, *Kościelne modele ochrony danych osobowych*, Warszawa 2019, s. 281.

⁵⁶ T.j., gdy dane państwo członkowskie ureguluje w swoim prawie wewnętrznym określone odstępstwa i wyjątki.

⁵⁷ Por. art. 99 ust. 2 RODO.

nym niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa naruszy dobro osobiste, jakim jest prawo do prywatności, którego elementem jest prawo do samostanowienia informacyjnego, to uprawnionemu przysługują przewidziane w kodeksie cywilnym roszczenia w zakresie ochrony dóbr osobistych⁵⁸. Stanowisko to zachowuje, co do zasady, ze względu na treść motywu 146 zd. 4 preambuły do RODO⁵⁹, aktualność także po wejściu w życie ogólnego rozporządzenia, które wprowadzie w sposób kompleksowy i wyczerpujący oraz bezpośrednio obowiązujący we wszystkich państwach członkowskich reguluje kwestię odpowiedzialności cywilnoprawnej za naruszenie przepisów rozporządzenia, ale zgodnie z wyrażonym w piśmiennictwie stanowiskiem nie wyklucza zbiegu roszczeń i naruszenia przez konkretne zdarzenie określonego dobra osobistego. Szczególne praktyczne znaczenie, w przypadku wadliwego przetwarzania danych osobowych, ochrona wynikająca z krajowych przepisów o ochronie dóbr osobistych może odgrywać, jak się wydaje, poza zakresem obowiązywania RODO (art. 2 ust. 2 lit. a) i c) RODO) i w ramach szczególnych sytuacji związanych z przetwarzaniem danych, o których mowa w art. 85 ust. 2 i art. 91 ust. 1 RODO.

Wykaz literatury

- Albrecht J.P., Jotzo F., *Das neue Datenschutzrecht der EU*, Baden-Baden 2017.
- Baston-Vogt M., *Der sachliche Schutzbereich des allgemeinen Persönlichkeitsrechts*, Tübingen 1977.
- Bielak-Jomaa E., Lubasz D. (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Błaszyńska A., [w:] B. Fischer, M. Sakowska-Baryła (red.), *Realizacja praw osób, których dane dotyczą, na podstawie rodo*, Wrocław 2017.
- Braciak J., *Prawo do prywatności*, Warszawa 2004.
- Eßer M., Kramer Ph., v. Lewinski K. (red.), *Auernhammer, DSGVO BDSG Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz und Nebengesetze. Kommentar*, Köln 2017.
- Fajgielski P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Golland A., Koglin O. (red.), *Kirchliches Datenschutzrecht*, Berlin 2018.
- Gumularz M., *Wpływ regulacji odpowiedzialności odszkodowawczej w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych na systemy prawa prywatnego państw członkowskich*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 5.
- Herfurth C., Schindler S., Wagner B., *Die europäische Datenschutz-Grund-Verordnung – Der Anbruch einer neuen Ära*, „Bonner Rechtsjournal” 2018, nr 1.

⁵⁸ Możliwe jest naruszenie także innych dóbr osobistych.

⁵⁹ Ze względu na zasadę pierwszeństwa prawa unijnego nie ma w stosunku do RODO zastosowania art. 23 k.c., w zakresie w jakim wskazuje on, że dobra osobiste „pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach”. Por. jednak art. 92 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U., poz. 1000), przewidujący stosowanie do roszczeń, o których mowa w art. 79 i 82 RODO, przepisów Kodeksu cywilnego.

- Kacprzyk W., *Prawo do prywatności w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, Lublin 2008.
- Kautz I., *Schadensersatz im europäischen Datenschutzrecht. Die Umsetzung von Art. 23 der EG-Datenschutzrichtlinie in Großbritannien und Deutschland*, Frankfurt am Main 2006.
- Kawecki M., *Prawo ochrony danych osobowych jako nowa dziedzina prawa*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 5.
- Kopff A., *Koncepcja prawa do intymności i do prywatności życia osobistego (zagadnienia konstrukcyjne)*, „Studia Cywilistyczne” 1972, t. XX.
- Kordasiewicz B., *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2000, z. 1.
- Kosmides T., *Zivilrechtliche Haftung für Datenschutzverstöße*, München 2010.
- Kubiński K.W., *Ochrona życia prywatnego człowieka*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993, nr 1.
- Kühling J., Buchner B. (red.), *Datenschutz-Grundverordnung. Kommentar*, München 2017.
- Kühling J., Klar M., Sackmann F., *Datenschutzrecht*, Heidelberg 2018.
- Lijowska M., *Koncepcja ogólnego prawa osobistości w niemieckim i polskim prawie cywilnym*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, nr 4.
- Litwiński P., Barta P., Kawecki M., *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Łukańko B., *Kościelne modele ochrony danych osobowych*, Warszawa 2019.
- Mednis A., *Prywatność od epoki analogowej do cyfrowej – czy potrzebna jest redefinicja?*, [w:] A. Mednis (red.), *Prywatność a jawność – bilans 25-lecia i perspektywy na przyszłość*, Warszawa 2016.
- Mielnik Z., *Prawo do prywatności (zagadnienia wybrane)*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1996, nr 1.
- Motyka K., *Prawo do prywatności*, „Zeszyty Naukowe Akademii Podlaskiej w Siedlcach. Administracja i Zarządzanie” 2010, t. 12, nr 85.
- Paal B., Pauly D.A. (red.), *Datenschutz-Grundverordnung*, München 2017.
- Piotrowski R., *Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych jako wartości konstytucyjne*, [w:] A. Mednis (red.), *Prywatność a jawność – bilans 25-lecia i perspektywy na przyszłość*, Warszawa 2016.
- Placzek T., *Allgemeines Persönlichkeitsrecht und privatrechtlicher Informations- und Datenschutz. Eine schutzgutbezogene Untersuchung des Rechts auf informationelle Selbstbestimmung*, Hamburg 2006.
- Pryciak M., *Prawo do prywatności*, „Studia Erasmiana Wratislaviensia” 2010, nr 4.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2011.
- Reimer P., *Das neue europäische Datenschutzrecht*, „Bonner Rechtsjournal” 2018, nr 1.
- Ruppel K.-L., *Persönlichkeitsrechte an Daten? Deliktischer Datenschutz nach § 823 Abs. 1 BGB zwischen informationeller Selbstbestimmung Rechtsgüterschutz und Eingriffstypisierung*, Würzburg 2001.
- Rüpke K., v. Lewinski G., Eckhardt J., *Datenschutzrecht. Grundlagen und europarechtliche Neugestaltung*, München 2018.
- Safjan M., *Prawo do ochrony życia prywatnego*, [w:] L. Wiśniewski (red.), *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, Warszawa 1997.
- Simitis G., Hornung S., Spiecker genannt Döhmann I. (red.), *Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG. Kommentar*, Baden-Baden 2019.

- Schantz P., Wolff H.A., *Das neue Datenschutzrecht. Datenschutz – Grundverordnung und Bundesdatenschutzgesetz in der Praxis*, München 2017.
- Sut P., *Czy sfera intymności jest dobrem chronionym w prawie polskim?*, „Palestra” 1995, nr 7–8.
- Szpunar A., *O ochronie sfery życia prywatnego*, „Nowe Prawo” 1982, nr 3–4.
- Veil W., *Die Datenschutz-Grundverordnung: des Kaisers neue Kleider*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht” 2018, nr 10.
- Wawrzyniak J., *Prawo do prywatności. Zarys problematyki*, Warszawa 1994.
- Wild M., *Ochrona prywatności w prawie cywilnym (konceptja sfer a prawo podmiotowe)*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 4.
- Wrześniewska-Wal I., Janiszewska L., *Prywatność pacjenta jako dobro osobiste. Nowe wyzwania w świetle regulacji RODO*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 43.
- Wybitul T., *EU-Datenschutz-Grundverordnung im Unternehmen*, Frankfurt am Main 2016.
- Ziekow A., *Datenschutz und evangelisches Kirchenrecht*, Tübingen 1993.

Summary

Failure to comply with the laws on personal data protection as violation of personal interests – analysis on the example of the case law of the Supreme Court

Key words: personal data protection, GDPR, personal interests, right to privacy.

The study is concerned with the issue of mutual relationship between the failure to comply with the laws on personal data protection and regulations relating to the protection of personal interests, including in particular the right to privacy. The article presents the views held by the Supreme Court with respect to the possibility of considering acts infringing upon the provisions of the Personal Data Protection Act of 1997 (after 24 May 2018) and of the General Data Protection Regulation (after 25 May 2018) as violation of personal interests, such as the right to privacy. The author shared the view of the case law stating that, if in specific circumstances the processing of personal data violates the right to privacy, the party concerned may seek remedy on the grounds of Articles 23 and 24 of the Polish Civil Code. This position is also relevant after the entry into force of the GDPR which, in a comprehensive and exhaustive manner, directly applicable in all Member States, regulates the issue of liability under civil law for infringements of the provisions of the Regulation, however, according to the position expressed in professional literature, it does not exclude the concurrence of claims and violation of the provisions on the protection of personal interests caused by a specific event. In case of improper processing of personal data, the remedies available under domestic law on the protection of personal interests may be of particular importance outside the subject matter scope of the GDPR applicability.